

การจัดการโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทานอย่างยั่งยืนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าไหม อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ

Sustainable Logistics and Supply Chain Management of Silk Weaving Community Enterprises in Ban Khwao District Chaiyaphum Province

ชูลีรัตน์ เกิดศรี¹ และ ชิตพงษ์ อัยसानนท์^{2*}

Chuleerut Kertsri¹ and Chitpong Ayasanond^{2*}

Received: February 3, 2025

Revised: March 7, 2025

Accepted: March 10, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดการโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าไหมอำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทานตามแบบจำลอง SCOR Model กับประสิทธิภาพการดำเนินงาน และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทานตามแบบจำลอง SCOR Model กับความยั่งยืนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าไหม ประชากรคือ สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าไหม อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ กลุ่มตัวอย่าง 165 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ ใช้แบบสอบถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.93 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า การจัดการโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.75$) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการจัดหา ($\bar{x} = 3.92$) รองลงมาคือด้านการวางแผน ($\bar{x} = 3.85$) องค์ประกอบของ SCOR Model มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการดำเนินงานในระดับสูงทุกด้าน โดยด้านการจัดหามีความสัมพันธ์สูงสุด ($r = 0.725, p < .05$) องค์ประกอบของ SCOR Model มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความยั่งยืนในระดับสูงทุกด้าน โดยด้านการส่งมอบมีความสัมพันธ์สูงสุด ($r = 0.755, p < .05$) ผลการวิจัยนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนากลยุทธ์การจัดการโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทานที่เหมาะสมกับขนาดของวิสาหกิจชุมชน โดยมุ่งเน้นการพัฒนากระบวนการจัดหาวัตถุดิบที่มีคุณภาพเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน และการส่งมอบผลิตภัณฑ์อย่างมีคุณภาพเพื่อความยั่งยืนของชุมชน

คำสำคัญ: การจัดการโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทาน SCOR Model วิสาหกิจชุมชนผ้าไหม ความยั่งยืน

Abstract

This research aimed to 1) study the current state of logistics and supply chain management of silk weaving community enterprises in Ban Khwao District, Chaiyaphum Province, 2) examine the relationship between logistics and supply chain management based on SCOR Model and operational performance, and 3) investigate the relationship between logistics and supply chain management based on SCOR Model and sustainability. The population was members of silk weaving community enterprises in Ban Khwao District, Chaiyaphum Province. The sample size of 165 respondents was selected using stratified random sampling. The research instrument was a questionnaire with IOC values between 0.67-1.00 and reliability coefficient of 0.93. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, One-way ANOVA, and Pearson's correlation analysis. The results revealed that the overall logistics and supply chain management was at a high level ($\bar{x} = 3.75$), with sourcing having the highest mean ($\bar{x} = 3.92$), followed by planning ($\bar{x} = 3.85$). All SCOR Model components showed high positive correlations with operational performance, with sourcing having

^{1,2}คณะบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทานเพื่อความยั่งยืน มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

^{1,2}Master of Business Administration Program in Sustainable Logistics and Supply Chain Management, Bangkokthonburi University

*Corresponding author. E-mail: chitpong.aya@bkkthon.ac.th

the highest correlation ($r = 0.725, p < .05$). Similarly, all components showed high positive correlations with sustainability, with delivery having the highest correlation ($r = 0.755, p < .05$). The research findings can be applied to develop logistics and supply chain management strategies suitable for different sizes of community enterprises, focusing on developing quality raw material sourcing systems to enhance operational efficiency and delivering value-added products for community sustainability.

Keywords: Logistics and Supply Chain Management, SCOR Model, Silk Weaving Community Enterprise, Sustainability

บทนำ (Introduction)

การจัดการโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทานอย่างยั่งยืนได้กลายเป็นประเด็นสำคัญในการพัฒนาขีดความสามารถทางการแข่งขันของวิสาหกิจชุมชนในยุคปัจจุบัน ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่มีความซับซ้อนมากขึ้น การพัฒนาที่ยั่งยืนตามเป้าหมาย SDGs ขององค์การสหประชาชาติ โดยเฉพาะเป้าหมายที่ 8 การส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ครอบคลุมและยั่งยืน การจ้างงานเต็มที่และมีผลิตภาพ และเป้าหมายที่ 12 การสร้างหลักประกันให้มีรูปแบบการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน (United Nations, 2023) จึงเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

การศึกษาของ Carter and Rogers (2023) ชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาที่ยั่งยืนต้องสร้างสมดุลระหว่างมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ตามแนวคิด Triple Bottom Line ของ Elkington (1997) ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งในบริบทของวิสาหกิจชุมชนที่มักมีข้อจำกัดด้านอำนาจต่อรองทางการค้าและทรัพยากร การพัฒนาระบบการจัดการโลจิสติกส์จึงเป็นกลยุทธ์สำคัญในการเพิ่มศักยภาพให้กับชุมชน โดยเฉพาะในด้านการจัดการวัตถุดิบ การควบคุมคุณภาพ และการเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน

อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ นับเป็นแหล่งผลิตผ้าไหมที่มีชื่อเสียงและมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นมาอย่างยาวนาน มีการสืบทอดภูมิปัญญาการทอผ้าไหมจากรุ่นสู่รุ่น และมีการพัฒนาตลาดที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น มีการดำเนินงานแบบครบวงจรตั้งแต่การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม การสาวไหม การย้อมสี ไปจนถึงการทอผ้าไหมสำเร็จรูป แต่ปัจจุบันกลุ่มวิสาหกิจชุมชนยังประสบปัญหาสำคัญในการจัดการห่วงโซ่อุปทาน ทั้งการขาดแคลนวัตถุดิบตามฤดูกาล การควบคุมคุณภาพการผลิตให้ได้มาตรฐาน และการขาดระบบโลจิสติกส์ที่มีประสิทธิภาพ (สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ, 2566)

เหตุผลที่เลือกใช้ SCOR Model และประโยชน์ในการแก้ปัญหาของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

แบบจำลอง SCOR Model (Supply Chain Operations Reference Model) เป็นเครื่องมือที่ได้รับการยอมรับในระดับสากลสำหรับการบริหารห่วงโซ่อุปทาน (Becker, 2023) ด้วยความครอบคลุมในทุกมิติของการจัดการ ตั้งแต่การวางแผน (Plan) การจัดหา (Source) การผลิต (Make) การส่งมอบ (Deliver) และการจัดการการส่งคืน (Return) นอกจากนี้ SCOR Model ยังสามารถพัฒนาต่อยอดเป็น Green SCOR ที่บูรณาการมิติด้านสิ่งแวดล้อมและสังคมเข้ากับกระบวนการทางธุรกิจ (Sustainable Supply Chain Foundation, 2023) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น

การเลือกใช้ SCOR Model ในงานวิจัยนี้มีเหตุผลหลัก ๆ ดังนี้

1. ความครอบคลุม SCOR Model สามารถประยุกต์ใช้ได้กับทุกขั้นตอนของห่วงโซ่อุปทาน ตั้งแต่การจัดหาวัตถุดิบจนถึงการส่งมอบสินค้าให้กับลูกค้า ซึ่งช่วยให้วิสาหกิจชุมชนสามารถจัดการกระบวนการต่าง ๆ ได้อย่างเป็นระบบ
2. การปรับปรุงประสิทธิภาพ SCOR Model ช่วยในการวิเคราะห์และปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงาน โดยเฉพาะในด้านการลดต้นทุน การเพิ่มความเร็วในการส่งมอบ และการควบคุมคุณภาพ
3. การบูรณาการด้านความยั่งยืน ด้วยการพัฒนาต่อยอดเป็น Green SCOR ทำให้สามารถบูรณาการมิติด้านสิ่งแวดล้อมและสังคมเข้ากับกระบวนการทางธุรกิจ ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)

สภาพปัจจุบันของการจัดการโลจิสติกส์ของชุมชนและช่องว่างที่ต้องปรับปรุง

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าไหมอำเภอบ้านเขว้ายประสบปัญหาหลัก ๆ ในการจัดการโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทาน ดังนี้

1. การขาดแคลนวัตถุดิบตามฤดูกาล การผลิตผ้าไหมต้องอาศัยวัตถุดิบจากธรรมชาติ เช่น ไผ่ไหม ซึ่งมีปริมาณไม่สม่ำเสมอตามฤดูกาล ทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนวัตถุดิบในบางช่วงเวลา
2. การควบคุมคุณภาพการผลิต กระบวนการผลิตผ้าไหมยังขาดมาตรฐานที่ชัดเจน ทำให้คุณภาพของผลิตภัณฑ์ไม่สม่ำเสมอ และอาจส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจของลูกค้า
3. การขาดระบบโลจิสติกส์ที่มีประสิทธิภาพ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนยังขาดระบบการจัดการโลจิสติกส์ที่ทันสมัย เช่น การจัดการสินค้าคงคลัง การขนส่ง และการกระจายสินค้า ซึ่งส่งผลกระทบต่อความเร็วและประสิทธิภาพในการส่งมอบสินค้า

ความสัมพันธ์ระหว่าง SCOR Model กับประสิทธิภาพและความยั่งยืน

การประยุกต์ใช้ SCOR Model ในวิสาหกิจชุมชนผ้าไหมสามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานและสร้างความยั่งยืนได้ ดังนี้

1. ประสิทธิภาพการดำเนินงาน SCOR Model ช่วยในการวางแผนการผลิตและการจัดหาวัตถุดิบอย่างมีประสิทธิภาพ ลดการสูญเสียและเพิ่มความเร็วในการส่งมอบสินค้า ซึ่งส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจของลูกค้าและความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจ
2. ความยั่งยืน ด้วยการบูรณาการมิติด้านสิ่งแวดล้อมและสังคมผ่าน Green SCOR ทำให้วิสาหกิจชุมชนสามารถลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และสร้างความสมดุลระหว่างการพัฒนาทางเศรษฐกิจกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโลจิสติกส์กับวิสาหกิจชุมชน และงานวิจัยเกี่ยวกับ SCOR Model

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโลจิสติกส์และวิสาหกิจชุมชน

ณัฐปภัสร ฤทธิ์วัฒนาวณิช และคณะ (2565) ศึกษาการจัดการโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอและแปรรูปเสื่อกก พบว่าการจัดการวัตถุดิบและการควบคุมคุณภาพเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน

วิโรจน์ เจริญลักษณ์ และคณะ (2565) ศึกษาการจัดการโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทานของวิสาหกิจชุมชนในประเทศไทย พบว่าการพัฒนาระบบโลจิสติกส์ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานและสร้างความยั่งยืนให้กับชุมชน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ SCOR Model

Kumar et al. (2023) ศึกษาการประยุกต์ใช้ SCOR Model ในอุตสาหกรรมสิ่งทอ พบว่าโมเดลนี้ช่วยยกระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานได้อย่างเป็นระบบ

Wang and Liu (2022) ศึกษาการปรับใช้ SCOR Model ในวิสาหกิจชุมชน พบว่าโมเดลนี้ช่วยสร้างสมดุลระหว่างประสิทธิภาพเชิงธุรกิจและการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น

สรุป การวิจัยเรื่องการจัดการโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทานอย่างยั่งยืนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าไหม อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการศึกษาสภาพปัจจุบัน วิเคราะห์ความสัมพันธ์ และพัฒนาแนวทางการจัดการที่เหมาะสม ซึ่งจะนำไปสู่การยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขัน การสร้างความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดการโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าไหม อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ

2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทานตามแบบจำลอง SCOR Model กับประสิทธิภาพการดำเนินงานและความยั่งยืนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าไหม

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างขนาดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าไหมกับประสิทธิภาพการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าไหม

สมมติฐานของการวิจัย

H1: กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าไหมที่มีขนาดแตกต่างกันมีประสิทธิภาพการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าไหมที่แตกต่างกัน

ความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการดำเนินงาน

H2: การจัดการโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทานด้านการวางแผน (Plan) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าไหม

H3: การจัดการโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทานด้านการจัดหา (Source) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าไหม

H4: การจัดการโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทานด้านการผลิต (Make) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าไหม

H5: การจัดการโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทานด้านการส่งมอบ (Deliver) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าไหม

H6: การจัดการโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทานด้านการส่งคืน (Return) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าไหม

ความสัมพันธ์กับความยั่งยืน

H7: การจัดการโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทานด้านการวางแผน (Plan) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความยั่งยืนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าไหม

H8: การจัดการโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทานด้านการจัดหา (Source) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความยั่งยืนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าไหม

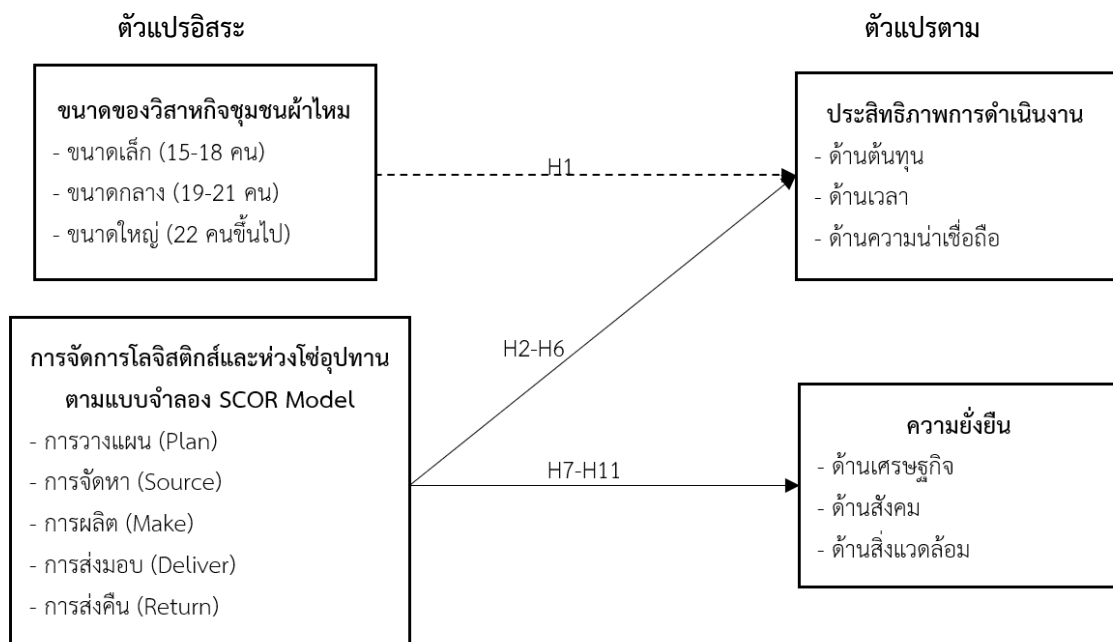
H9: การจัดการโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทานด้านการผลิต (Make) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความยั่งยืนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าไหม

H10: การจัดการโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทานด้านการส่งมอบ (Deliver) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความยั่งยืนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าไหม

H11: การจัดการโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทานด้านการส่งคืน (Return) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความยั่งยืนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าไหม

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พัฒนารอบแนวคิดการวิจัยจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยประยุกต์จากแบบจำลอง SCOR Model (Supply Chain Council, 2012) ร่วมกับแนวคิดการพัฒนายั่งยืนตามหลัก Triple Bottom Line ของ Elkington (1997) และการศึกษาของ Carter and Rogers (2023) เกี่ยวกับการจัดการห่วงโซ่อุปทานอย่างยั่งยืน ดังแสดงในรูปที่ 1

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

จากรูปที่ 1 ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย (1) ขนาดของวิสาหกิจชุมชน แบ่งเป็น 3 ระดับตามจำนวนสมาชิก ได้แก่ ขนาดเล็ก (15-18 คน) ขนาดกลาง (19-21 คน) และขนาดใหญ่ (22 คนขึ้นไป) (2) การจัดการโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทานตามแบบจำลอง SCOR Model 5 องค์ประกอบ ได้แก่ การวางแผน การจัดหา การผลิต การส่งมอบ และการส่งคืน

ตัวแปรตาม ประกอบด้วย (1) ประสิทธิภาพการดำเนินงาน วัดจาก 3 ด้าน ได้แก่ ด้านต้นทุน ด้านเวลา และด้านความน่าเชื่อถือ (2) ความยั่งยืน ประเมินจาก 3 มิติ ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม

สัญลักษณ์ที่ใช้ เส้นประ (--->) แสดงความสัมพันธ์ของ H1: ความแตกต่างระหว่างขนาดวิสาหกิจชุมชนกับประสิทธิภาพการดำเนินงาน

เส้นทึบ (—>) แสดงความสัมพันธ์เชิงบวกของ H2-H6: SCOR Model กับประสิทธิภาพการดำเนินงาน และ H7-H11: SCOR Model กับความยั่งยืน

วิธีการศึกษา (Methodology)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีประชากร คือ สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าไหม อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 280 คน จาก 14 กลุ่มวิสาหกิจชุมชน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ ได้กลุ่มตัวอย่าง 165 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนของสมาชิกในแต่ละกลุ่ม

การแบ่งขนาดวิสาหกิจชุมชนออกเป็น 3 กลุ่ม พิจารณาตามจำนวนสมาชิกในกลุ่ม โดยแบ่งเป็น กลุ่มขนาดเล็ก (15-18 คน) จำนวน 4 กลุ่ม รวม 40 คน สุ่มตัวอย่าง 24 คน กลุ่มขนาดกลาง (19-21 คน) จำนวน 6 กลุ่ม รวม 120 คน สุ่มตัวอย่าง 71 คน และกลุ่มขนาดใหญ่ (22 คนขึ้นไป) จำนวน 4 กลุ่ม รวม 120 คน สุ่มตัวอย่าง 70 คน

ทำการสุ่มตัวอย่างอย่างเป็นระบบในแต่ละชั้นภูมิโดยใช้รายชื่อสมาชิกเป็นกรอบการสุ่ม (Sampling Frame) เพื่อให้ได้ตัวแทนที่ดีของประชากรในแต่ละกลุ่มขนาด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามพัฒนาตามกรอบแนวคิด SCOR Model (Supply Chain Council, 2012) และการพัฒนาที่ยั่งยืน (Elkington, 1997) แบ่งเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลส่วนบุคคล เพศ อายุ การศึกษา ข้อมูลการทำงาน ประสบการณ์ ตำแหน่ง รายได้ ข้อมูลกลุ่ม ขนาดกลุ่ม ระยะเวลาการดำเนินงาน

ส่วนที่ 2 การจัดการโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทานตาม SCOR Model

การวางแผน (Plan) การจัดหา (Source) การผลิต (Make) การส่งมอบ (Deliver) การส่งคืน (Return)

ส่วนที่ 3 ประสิทธิภาพการดำเนินงาน

ด้านต้นทุน ด้านเวลา ด้านความน่าเชื่อถือ

ส่วนที่ 4 ความยั่งยืน

ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม

แบบสอบถามใช้มาตรวัดแบบลิเคิร์ต 5 ระดับ (5 = มากที่สุด ถึง 1 = น้อยที่สุด) โดยระดับความคิดเห็นสะท้อนถึงระดับการดำเนินการหรือการปฏิบัติจริงในแต่ละด้าน

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา

ตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตามวิธีของ Rovinelli and Hambleton (1977) คำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) กำหนดเกณฑ์การพิจารณา $IOC \geq 0.50$ จึงถือว่าข้อคำถามนั้นวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์ ผลการตรวจสอบได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00

ความเชื่อมั่น

ทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน วิเคราะห์ความเชื่อมั่นด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach (1970) กำหนดเกณฑ์ค่าความเชื่อมั่น ≥ 0.70

ผลการวิเคราะห์ได้ค่าความเชื่อมั่นรายด้านดังนี้

ด้านการวางแผน = 0.89 ด้านการจัดหา = 0.87 ด้านการผลิต = 0.91 ด้านการส่งมอบ = 0.88 ด้านการส่งคืน = 0.85 ด้านประสิทธิภาพการดำเนินงาน = 0.90 ด้านความยั่งยืน = 0.92 ความเชื่อมั่นโดยรวมทั้งฉบับ = 0.93

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา ตามแนวทางของ Hair et al. (2019) ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. สถิติเชิงอนุมาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ตามวิธีของ Fisher (1925) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Correlation) ตามแนวทางของ Cohen (1988) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

การทดสอบสมมติฐาน

H1: กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าไหมที่มีขนาดแตกต่างกันมีประสิทธิภาพการดำเนินงานที่แตกต่างกัน ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม

H2-H6: การจัดการโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทาน (การวางแผน การจัดหา การผลิต การส่งมอบ การส่งคืน) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการดำเนินงาน ใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Correlation) วิเคราะห์ความสัมพันธ์

H7-H11: การจัดการโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทาน (การวางแผน การจัดหา การผลิต การส่งมอบ การส่งคืน) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความยั่งยืน ใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Correlation) วิเคราะห์ความสัมพันธ์

การแปลผล

1. การแปลผลระดับความคิดเห็นจากค่าเฉลี่ย (Best, 1977) 4.21 - 5.00 = ระดับมากที่สุด 3.41 - 4.20 = ระดับมาก 2.61 - 3.40 = ระดับปานกลาง 1.81 - 2.60 = ระดับน้อย 1.00 - 1.80 = ระดับน้อยที่สุด

2. การแปลผลค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Cohen, 1988) 10 - .29 = ความสัมพันธ์ต่ำ .30 - .49 = ความสัมพันธ์ปานกลาง .50 - 1.00 = ความสัมพันธ์สูง ค่าติดลบ = ความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม ค่าเป็นบวก = ความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน

3. การทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ $p < .05$ = มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 $p < .01$ = มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการศึกษา (Results)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามข้อมูลทั่วไป (n=165)

ข้อมูลทั่วไป		จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ	ชาย	25	15.15
	หญิง	140	84.85
	รวม	165	100
อายุ	ต่ำกว่า 30 ปี	15	9.09
	30-40 ปี	35	21.21
	41-50 ปี	55	33.33
	51-60 ปี	40	24.24
	มากกว่า 60 ปี	20	12.13
	รวม	165	100
ระดับการศึกษา	ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	75	45.45
	มัธยมศึกษา	55	33.33
	ปวช./ปวส.	20	12.12
	ปริญญาตรี	15	9.10
	รวม	165	100
ตำแหน่งในกลุ่ม	ประธานกลุ่ม	14	8.48
	รองประธาน	14	8.48
	เหรัญญิก	14	8.48
	สมาชิก	123	74.56
	รวม	165	100
ประสบการณ์	น้อยกว่า 5 ปี	25	15.15
	5-10 ปี	45	27.27
	11-15 ปี	55	33.33
	มากกว่า 15 ปี	40	24.25

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่ำกว่า 5,000 บาท	30	18.18
5,001-10,000 บาท	85	51.52
10,001-15,000 บาท	35	21.21
มากกว่า 15,000 บาท	15	9.09
ขนาดของกลุ่ม เล็ก (15-18 คน)	24	14.55
กลาง (19-21 คน)	71	43.03
ใหญ่ (22 คนขึ้นไป)	70	42.42

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 84.85) มีอายุระหว่าง 41-50 ปี (ร้อยละ 33.33) จบการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า (ร้อยละ 45.45) ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่ม (ร้อยละ 74.56) มีประสบการณ์ 11-15 ปี (ร้อยละ 33.33) มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,001-10,000 บาท (ร้อยละ 51.52) และส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มขนาดกลางที่มีสมาชิก 19-21 คน (ร้อยละ 43.03) ข้อมูลนี้สะท้อนให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามเป็นกลุ่มที่มีประสบการณ์ในการทอผ้าไหม มีความรู้จากการปฏิบัติงานจริง แม้จะมีการศึกษาไม่สูง แต่มีรายได้ที่สม่ำเสมอจากการทอผ้าไหม สอดคล้องกับลักษณะของวิสาหกิจชุมชนที่เน้นการพึ่งพาตนเองและการสร้างรายได้ในท้องถิ่น

ผลการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดการโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าไหม อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการจัดการโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทาน (n=165)

ด้าน	Mean	S.D.	แปลผล	ลำดับที่
การวางแผน	3.85	0.62	มาก	2
การจัดหา	3.92	0.58	มาก	1
การผลิต	3.78	0.65	มาก	3
การส่งมอบ	3.75	0.70	มาก	4
การส่งคืน	3.45	0.75	มาก	5
ภาพรวม	3.75	0.66	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับการจัดการโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าไหมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (Mean = 3.75, S.D. = 0.66) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการจัดหา (Mean = 3.92, S.D. = 0.58) รองลงมาคือ ด้านการวางแผน (Mean = 3.85, S.D. = 0.62) ด้านการผลิต (Mean = 3.78, S.D. = 0.65) ด้านการส่งมอบ (Mean = 3.75, S.D. = 0.70) และด้านการส่งคืน (Mean = 3.45, S.D. = 0.75) ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทานตามแบบจำลอง SCOR Model กับ ประสิทธิภาพการดำเนินงานและความยั่งยืนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าไหม

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบ SCOR Model กับประสิทธิภาพการดำเนินงาน

ตัวแปร	ประสิทธิภาพการดำเนินงาน	p-value
การวางแผน	0.685*	0.000
การจัดหา	0.725*	0.000
การผลิต	0.695*	0.000
การส่งมอบ	0.675*	0.000
การส่งคืน	0.625*	0.000

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า องค์ประกอบทุกด้านของ SCOR Model มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าไหมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยด้านที่มีความสัมพันธ์สูงสุดคือ ด้านการจัดหา ($r = 0.725$) รองลงมาคือ ด้านการผลิต ($r = 0.695$) ด้านการวางแผน ($r = 0.685$) ด้านการส่งมอบ ($r = 0.675$) และด้านการส่งคืน ($r = 0.625$) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาระดับความสัมพันธ์ตามเกณฑ์ของ Cohen (1988) พบว่า ทุกด้านมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง ($r > 0.50$)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างขนาดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าไหมกับประสิทธิภาพการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าไหม

ตารางที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบ SCOR Model กับความยั่งยืน

ตัวแปร	ความยั่งยืน	p-value
การวางแผน	0.712*	0.000
การจัดหา	0.682*	0.000
การผลิต	0.735*	0.000
การส่งมอบ	0.755*	0.000
การส่งคืน	0.645*	0.000

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 พบว่า องค์ประกอบทุกด้านของ SCOR Model มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความยั่งยืนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าไหมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยด้านที่มีความสัมพันธ์สูงสุดคือ ด้านการส่งมอบ ($r = 0.755$) รองลงมาคือ ด้านการผลิต ($r = 0.735$) ด้านการวางแผน ($r = 0.712$) ด้านการจัดหา ($r = 0.682$) และด้านการส่งคืน ($r = 0.645$) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาระดับความสัมพันธ์ตามเกณฑ์ของ Cohen (1988) พบว่า ทุกด้านมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง ($r > 0.50$)

ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าไหมที่มีขนาดแตกต่างกันมีประสิทธิภาพการจัดการโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทานที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของประสิทธิภาพการจัดการโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทานจำแนกตามขนาดวิสาหกิจชุมชน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p-value
ระหว่างกลุ่ม	15.25	2	7.625	25.42	0.000*
ภายในกลุ่ม	48.55	162	0.300		
รวม	63.80	164			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 5 การวิเคราะห์ความแปรปรวน พบว่า ค่า $F = 25.42$ และ $p\text{-value} = 0.000$ ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญ 0.05 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน ปฏิเสธ H_0 และยอมรับ H_1 แสดงว่ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าไหมที่มีขนาดแตกต่างกันมีประสิทธิภาพการจัดการโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทานที่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ระหว่างขนาดกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกับประสิทธิภาพการดำเนินงาน

จากผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ที่พบว่ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าไหมที่มีขนาดแตกต่างกันมีประสิทธิภาพการดำเนินงานที่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = 25.42$, $p = 0.000$) ผู้วิจัยจึงทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี Least Significant Difference (LSD) เพื่อระบุว่ากลุ่มขนาดใดมีประสิทธิภาพการดำเนินงานที่แตกต่างจากกลุ่มใด ผลการวิเคราะห์แสดงในตารางที่ 6 ดังนี้

ตารางที่ 6 ผลการเปรียบเทียบรายคู่ของขนาดกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกับประสิทธิภาพการดำเนินงานด้วยวิธี LSD

ขนาดกลุ่ม (I)	ขนาดกลุ่ม (J)	ผลต่างค่าเฉลี่ย (I-J)	Std. Error	p-value	ความหมาย
ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	-0.435*	0.128	0.001	แตกต่าง
	ขนาดใหญ่	-0.782*	0.129	0.000	แตกต่าง
ขนาดกลาง	ขนาดเล็ก	0.435*	0.128	0.001	แตกต่าง
	ขนาดใหญ่	-0.347*	0.092	0.000	แตกต่าง
ขนาดใหญ่	ขนาดเล็ก	0.782*	0.129	0.000	แตกต่าง
	ขนาดกลาง	0.347*	0.092	0.000	แตกต่าง

หมายเหตุ: * $p < .05$ (I) หมายถึง กลุ่มต้นทางที่นำมาเปรียบเทียบ (J) หมายถึง กลุ่มปลายทางที่ถูกเปรียบเทียบกับกลุ่มต้นทาง ผลต่างค่าเฉลี่ย (I-J) คือ ค่าเฉลี่ยของกลุ่ม I ลบด้วยค่าเฉลี่ยของกลุ่ม J

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแต่ละขนาด

ขนาดกลุ่ม	จำนวน (n)	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)
ขนาดเล็ก	24	3.18	0.52
ขนาดกลาง	71	3.62	0.46
ขนาดใหญ่	70	3.96	0.38
รวม	165	3.68	0.53

จากตารางที่ 6 และ 7 พบว่าประสิทธิภาพการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทุกคู่ ($p < .05$) โดยกลุ่มวิสาหกิจชุมชนขนาดใหญ่มีค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพการดำเนินงานสูงสุด (Mean = 3.96) รองลงมาคือกลุ่มขนาดกลาง (Mean = 3.62) และกลุ่มขนาดเล็ก

(Mean = 3.18) ตามลำดับ ผลการวิเคราะห์นี้แสดงให้เห็นว่าขนาดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงาน โดยกลุ่มที่มีขนาดใหญ่กว่าจะมีประสิทธิภาพการดำเนินงานที่สูงกว่ากลุ่มที่มีขนาดเล็กกว่า

ผลการวิเคราะห์นี้ยืนยันสมมติฐาน H1 ที่ว่ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าไหมที่มีขนาดแตกต่างกันมีประสิทธิภาพการดำเนินงานที่ต่างกัน และนำไปสู่การอภิปรายเกี่ยวกับปัจจัยที่ทำให้กลุ่มขนาดใหญ่มีประสิทธิภาพสูงกว่า เช่น การมีทรัพยากรที่เพียงพอ ความพร้อมด้านบุคลากร อำนาจต่อรองกับคู่ค้า และความสามารถในการเข้าถึงเทคโนโลยีและนวัตกรรม

สมมติฐานที่ 2-6 การจัดการโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทานความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการดำเนินงาน

ตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง SCOR Model กับประสิทธิภาพการดำเนินงาน

SCOR Model	r	p-value	ระดับความสัมพันธ์	ผลการทดสอบ
การวางแผน	0.685	0.000*	สูง	ยอมรับ H2
การจัดหา	0.725	0.000*	สูง	ยอมรับ H3
การผลิต	0.695	0.000*	สูง	ยอมรับ H4
การส่งมอบ	0.675	0.000*	สูง	ยอมรับ H5
การส่งคืน	0.625	0.000*	สูง	ยอมรับ H6

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 8 สามารถสรุปผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ได้ดังนี้

1. ทุกองค์ประกอบของ SCOR Model มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงกับประสิทธิภาพการดำเนินงาน ($r = 0.625-0.725$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. การจัดหา มีความสัมพันธ์สูงที่สุด ($r = 0.725$) รองลงมาคือ การผลิต ($r = 0.695$) การวางแผน ($r = 0.685$) การส่งมอบ ($r = 0.675$) และการส่งคืน ($r = 0.625$) ตามลำดับ
3. ยอมรับสมมติฐาน H2-H6 ทั้งหมด แสดงว่าการจัดการโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทานทุกด้านมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการดำเนินงาน

สมมติฐานที่ 7-11การจัดการโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทานความสัมพันธ์กับความยั่งยืน

ตารางที่ 9 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง SCOR Model กับความยั่งยืน

SCOR Model	r	p-value	ระดับความสัมพันธ์	ผลการทดสอบ
การวางแผน	0.712	0.000*	สูง	ยอมรับ H7
การจัดหา	0.682	0.000*	สูง	ยอมรับ H8
การผลิต	0.735	0.000*	สูง	ยอมรับ H9
การส่งมอบ	0.755	0.000*	สูง	ยอมรับ H10
การส่งคืน	0.645	0.000*	สูง	ยอมรับ H11

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 9 พบว่า

1. ทุกองค์ประกอบ SCOR Model มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงกับความยั่งยืน ($r = 0.645-0.755$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. เรียงลำดับความสัมพันธ์จากมากไปน้อย การส่งมอบ ($r = 0.755$) การผลิต ($r = 0.735$) การวางแผน ($r = 0.712$) การจัดหา ($r = 0.682$) การส่งคืน ($r = 0.645$)

3. ยอมรับสมมติฐาน H7-H11 ทั้งหมด แสดงว่าการจัดการโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทานทุกด้านมีความสัมพันธ์กับความยั่งยืน

อภิปรายผล (Discussion)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดการโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าไหม อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ

จากผลการวิจัยพบว่าการจัดการโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าไหมบ้านเขว้ามีการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพในระดับมาก ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความตื่นตัวและการให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบการจัดการโลจิสติกส์อย่างจริงจัง โดยเฉพาะในด้านการจัดหาวัตถุดิบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้เนื่องจากวัตถุดิบเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญในการผลิตผ้าไหม ซึ่งต้องอาศัยการวางแผนและการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิโรจน์ เกษภูลักษ์ และคณะ (2565) ที่พบว่าวิสาหกิจชุมชนในประเทศไทยกำลังปรับตัวและพัฒนาระบบการจัดการโลจิสติกส์ให้มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

นอกจากนี้ ผลการศึกษายังสอดคล้องกับ Boongun et al. (2021) ที่ชี้ให้เห็นว่าการจัดการวัตถุดิบมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความอยู่รอดของธุรกิจผ้าไหมทอมือ โดยเฉพาะในช่วงวิกฤต COVID-19 ที่ห่วงโซ่อุปทานทั่วโลกได้รับผลกระทบ การมีระบบการจัดการวัตถุดิบที่ดีจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้วิสาหกิจชุมชนสามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างต่อเนื่อง งานวิจัยของณัฐปภัสร ฤทธิ์วัฒนาวณิช และคณะ (2565) ยังสนับสนุนผลการศึกษานี้ โดยระบุว่าจัดการวัตถุดิบและการควบคุมคุณภาพเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนหัตถกรรมพื้นบ้าน เนื่องจากคุณภาพของผลิตภัณฑ์ผ้าไหมขึ้นอยู่กับคุณภาพของวัตถุดิบเป็นสำคัญ การมีระบบการจัดการวัตถุดิบที่ดีจึงส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพของผลิตภัณฑ์และความพึงพอใจของลูกค้า

Wang and Liu (2022) ได้เสนอแนวคิดที่น่าสนใจเกี่ยวกับการจัดการห่วงโซ่อุปทานของวิสาหกิจชุมชนว่าต้องคำนึงถึงความสมดุลระหว่างประสิทธิภาพเชิงธุรกิจและการอนุรักษ์วัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับบริบทของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าไหมบ้านเขว้าที่ต้องรักษาสมดุลระหว่างการพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตและการอนุรักษ์ภูมิปัญญาการทอผ้าไหมแบบดั้งเดิม การมีระบบการจัดการโลจิสติกส์ที่ดีจึงไม่เพียงช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานเท่านั้น แต่ยังช่วยสนับสนุนการอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่อย่างยั่งยืน

ทั้งนี้ การที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้ความสำคัญกับการจัดการวัตถุดิบมากที่สุด สะท้อนให้เห็นถึงความตระหนักในความสำคัญของการจัดการต้นน้ำของห่วงโซ่อุปทาน ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญที่จะส่งผลต่อคุณภาพและประสิทธิภาพของกระบวนการผลิตในขั้นตอนต่อไป รวมถึงความสามารถในการตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทานตามแบบจำลอง SCOR Model กับ ประสิทธิภาพการดำเนินงานและความยั่งยืนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าไหม

ความสัมพันธ์ระหว่าง SCOR Model กับประสิทธิภาพการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าไหมแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงที่สำคัญในทุกองค์ประกอบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการจัดหาที่มีความสัมพันธ์สูงสุด สะท้อนให้เห็นว่าการบริหารจัดการวัตถุดิบเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานโดยรวม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Kumar et al. (2023) ที่พบว่าการใช้ SCOR Model ในอุตสาหกรรมสิ่งทอดั้งเดิมช่วยยกระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานได้อย่างเป็นระบบ

นอกจากนี้ งานวิจัยของ Thaisamak and Maneerattanarungrot (2023) ยังสนับสนุนผลการศึกษานี้โดยชี้ให้เห็นว่าการบูรณาการห่วงโซ่อุปทานด้านการจัดหาวัตถุดิบมีผลโดยตรงต่อผลการดำเนินงานของผู้ประกอบการผ้าไหม

ทอมือ เนื่องจากคุณภาพและความต่อเนื่องของการจัดหาวัตถุดิบเป็นพื้นฐานสำคัญของการผลิตผ้าไหมที่มีคุณภาพ ด้านการผลิต และการวางแผน ก็มีความสัมพันธ์ในระดับสูงกับประสิทธิภาพการดำเนินงาน แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการบูรณาการกระบวนการผลิตและการวางแผนอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Zhou et al. (2021) ที่พบว่า การวางแผนและควบคุมการผลิตเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จในการประยุกต์ใช้ SCOR Model ในวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม โดยเฉพาะในกิจการที่มีกระบวนการผลิตที่ต้องอาศัยทักษะและภูมิปัญญาเฉพาะทาง

ในด้านความยั่งยืน ผลการศึกษาพบว่า การส่งมอบมีความสัมพันธ์สูงสุดกับความยั่งยืน สะท้อนให้เห็นว่าการส่งมอบคุณค่าอย่างยั่งยืนเป็นปัจจัยหลักในการสร้างความยั่งยืนให้กับธุรกิจ สอดคล้องกับการศึกษาของ Gunasekaran et al. (2020) ที่พบว่า การส่งมอบคุณค่าที่ยั่งยืนให้แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการห่วงโซ่อุปทานที่ยั่งยืน โดยเฉพาะในบริบทของวิสาหกิจชุมชนที่ต้องรักษาสมดุลระหว่างการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจและการรักษาคุณค่าทางวัฒนธรรม

ความสัมพันธ์ที่พบนี้สะท้อนให้เห็นว่า SCOR Model สามารถประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพในบริบทของวิสาหกิจชุมชนผ้าไหม โดยช่วยเชื่อมโยงการจัดการในทุกขั้นตอนตั้งแต่การจัดหาวัตถุดิบ การวางแผน การผลิต ไปจนถึง การส่งมอบ และการจัดการการส่งคืน ซึ่งส่งผลให้เกิดการพัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินงานและความยั่งยืนอย่างเป็นระบบ การที่ทุกองค์ประกอบมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงกับทั้งประสิทธิภาพการดำเนินงานและความยั่งยืนยังแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาระบบการจัดการโลจิสติกส์แบบองค์รวม ที่ต้องให้ความสำคัญกับทุกองค์ประกอบอย่างสมดุล

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างขนาดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าไหมกับประสิทธิภาพการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าไหม

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนและการเปรียบเทียบรายคู่พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าไหมที่มีขนาดแตกต่างกัน มีประสิทธิภาพการดำเนินงานที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกลุ่มขนาดใหญ่มีประสิทธิภาพการดำเนินงานสูงที่สุด รองลงมาคือกลุ่มขนาดกลาง และกลุ่มขนาดเล็ก ตามลำดับ ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของสมพงษ์ อัครวิทย์ปิติ และคณะ (2564) ที่พบว่าขนาดของวิสาหกิจชุมชนเป็นตัวกำหนดสำคัญต่อศักยภาพในการบริหารจัดการ โดยวิสาหกิจชุมชนขนาดใหญ่มีความพร้อมด้านทรัพยากรและระบบการจัดการที่เป็นระบบมากกว่า

ความแตกต่างของประสิทธิภาพการดำเนินงานระหว่างกลุ่มวิสาหกิจชุมชนขนาดต่าง ๆ อาจอธิบายได้จากหลายปัจจัย ประการแรก กลุ่มขนาดใหญ่มีความได้เปรียบด้านทรัพยากรทางการเงินที่สามารถนำไปลงทุนในเทคโนโลยี เครื่องมือ และพัฒนาระบบการจัดการที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการศึกษาของสุภาวดี ขุนทองจันทร์ (2565) ที่พบว่าขนาดของวิสาหกิจชุมชนมีผลต่อความสามารถในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการจัดการโลจิสติกส์ เนื่องจากวิสาหกิจชุมชนขนาดใหญ่มีความพร้อมด้านงบประมาณและบุคลากรในการลงทุนและพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการโลจิสติกส์มากกว่า

ประการที่สอง กลุ่มขนาดใหญ่มีกำลังคนและทักษะที่หลากหลายมากกว่า ทำให้สามารถแบ่งงานตามความเชี่ยวชาญและเกิดการพัฒนาความชำนาญเฉพาะด้าน ซึ่งเป็นข้อค้นพบใหม่ที่แตกต่างจากงานวิจัยก่อนหน้านี้ ที่มักไม่ได้เน้นย้ำถึงความสำคัญของการแบ่งงานตามความเชี่ยวชาญในบริบทของวิสาหกิจชุมชน การศึกษานี้พบว่ากลุ่มขนาดใหญ่มีการแบ่งหน้าที่ในกระบวนการผลิตอย่างชัดเจน เช่น มีผู้เชี่ยวชาญด้านการย้อมสี ผู้เชี่ยวชาญด้านการทอ และผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาด ทำให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานที่สูงกว่ากลุ่มขนาดเล็กที่สมาชิกต้องรับผิดชอบงานหลายด้าน

ประการที่สาม กลุ่มขนาดใหญ่มีอำนาจต่อรองกับคู่ค้าทั้งต้นน้ำและปลายน้ำมากกว่า ทำให้สามารถจัดหาวัตถุดิบที่มีคุณภาพในราคาที่ต่ำกว่าและเข้าถึงช่องทางการจัดจำหน่ายที่หลากหลายกว่ากลุ่มขนาดเล็ก สอดคล้องกับข้อค้นพบในการศึกษาของวิโรจน์ เจริญลักษณ์ และคณะ (2565) ที่ระบุว่าอำนาจต่อรองเป็นปัจจัยสำคัญในการจัดการห่วงโซ่อุปทานของวิสาหกิจชุมชน

อย่างไรก็ตาม ข้อค้นพบที่น่าสนใจจากการศึกษานี้ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยก่อนหน้านี้ คือ กลุ่มขนาดเล็กกลับมีความยืดหยุ่นและความคล่องตัวในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของตลาดมากกว่ากลุ่มขนาดใหญ่ แม้จะมีข้อจำกัดด้านทรัพยากรและความสามารถในการแข่งขัน แต่กลุ่มขนาดเล็กสามารถตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะของลูกค้า (Customization) ได้ดีกว่า และมีความเป็นเอกลักษณ์ในผลิตภัณฑ์มากกว่า ซึ่งเป็นจุดแข็งที่สามารถนำไปพัฒนาต่อยอดเพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันในตลาดเฉพาะกลุ่ม (Niche Market) ได้

ผลการศึกษานี้มีนัยสำคัญต่อการกำหนดนโยบายและมาตรการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนที่ควรคำนึงถึงความแตกต่างตามขนาดของกลุ่ม โดยควรมีมาตรการสนับสนุนที่เหมาะสมกับศักยภาพและข้อจำกัดของแต่ละกลุ่ม เช่น การสนับสนุนเงินทุนและเทคโนโลยีสำหรับกลุ่มขนาดเล็ก การส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อเพิ่มอำนาจต่อรอง และการพัฒนาทักษะการบริหารจัดการสำหรับกลุ่มที่มีศักยภาพในการขยายตัว

ข้อค้นพบใหม่ที่แตกต่างจากงานวิจัยก่อนหน้านี้

การศึกษานี้มีข้อค้นพบใหม่ที่สำคัญหลายประการที่แตกต่างจากงานวิจัยก่อนหน้านี้ ประการแรก คือ ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการบริหารจัดการภายในกลุ่มกับประสิทธิภาพการดำเนินงาน โดยกลุ่มที่มีการกระจายอำนาจและเปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมีประสิทธิภาพการดำเนินงานสูงกว่ากลุ่มที่มีการบริหารจัดการแบบรวมศูนย์ แม้ว่ากลุ่มนั้นจะมีขนาดเล็กก็ตาม สะท้อนให้เห็นว่านอกจากปัจจัยด้านขนาดแล้ว รูปแบบการบริหารจัดการก็เป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงาน

ประการที่สอง คือ การพบความสัมพันธ์ระหว่างการอนุรักษ์ภูมิปัญญาดั้งเดิมกับความยั่งยืนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ซึ่งแตกต่างจากแนวคิดกระแสหลักที่มักมุ่งเน้นการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ การศึกษานี้พบว่ากลุ่มที่สามารถรักษาเอกลักษณ์และภูมิปัญญาดั้งเดิมในการผลิตผ้าไหม ควบคู่ไปกับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและการจัดการสมัยใหม่อย่างเหมาะสม มีความยั่งยืนสูงกว่ากลุ่มที่มุ่งเน้นการพัฒนาเชิงพาณิชย์เพียงอย่างเดียว

ประการที่สาม คือ บทบาทของเครือข่ายความร่วมมือระหว่างกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีต่อประสิทธิภาพการดำเนินงาน การศึกษาพบว่ากลุ่มที่มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งในแนวดิ่ง (Vertical Collaboration) กับผู้จัดหาวัตถุดิบและลูกค้า และในแนวราบ (Horizontal Collaboration) กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอื่น มีประสิทธิภาพการดำเนินงานและความยั่งยืนสูงกว่ากลุ่มที่ดำเนินงานโดยลำพัง ซึ่งเป็นข้อค้นพบที่สำคัญในการพัฒนาแนวทางการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนในอนาคต

ข้อค้นพบเหล่านี้นำไปสู่แนวคิดใหม่ในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนที่ให้ความสำคัญกับการบูรณาการระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการจัดการสมัยใหม่ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสมาชิก และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ มากกว่าการมุ่งเน้นเพียงการขยายขนาดหรือการพัฒนาเชิงพาณิชย์เพียงอย่างเดียว ซึ่งจะเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้เติบโตอย่างยั่งยืนต่อไป

ผลการทดสอบสมมติฐาน

ผลการทดสอบสมมติฐานที่พบความแตกต่างของประสิทธิภาพการจัดการโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทานตามขนาดของวิสาหกิจชุมชนสะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลของปัจจัยด้านขนาดองค์กรที่มีต่อความสามารถในการบริหารจัดการ สอดคล้องกับงานวิจัยของสมพงษ์ อัครวิธิปัติ และคณะ (2564) ที่พบว่าขนาดของวิสาหกิจชุมชนเป็นตัวกำหนดสำคัญต่อศักยภาพในการบริหารจัดการ โดยวิสาหกิจชุมชนขนาดใหญ่มีความพร้อมด้านทรัพยากรและระบบการจัดการที่เป็นระบบมากกว่า

นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับการศึกษาของสุภาวดี ขุนทองจันทร์ (2565) ที่ชี้ให้เห็นว่าขนาดของวิสาหกิจชุมชนมีผลต่อความสามารถในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการจัดการโลจิสติกส์ เนื่องจากวิสาหกิจชุมชนขนาดใหญ่มีความพร้อมด้านงบประมาณและบุคลากรในการลงทุนและพัฒนาาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการโลจิสติกส์มากกว่า ความแตกต่างนี้อาจเกิดจากหลายปัจจัย เช่น (1) ความพร้อมด้านทรัพยากรทางการเงินที่ต่างกัน (2) ระดับความเป็น

ทางการของโครงสร้างองค์กร (3) ความสามารถในการเข้าถึงเทคโนโลยีและนวัตกรรม (4) ศักยภาพในการพัฒนาบุคลากร (5) อำนาจต่อรองกับคู่ค้าและผู้ส่งมอบ

ผลการศึกษาชี้ให้เห็นความจำเป็นในการพัฒนานโยบายและมาตรการสนับสนุนที่เหมาะสมกับขนาดของวิสาหกิจชุมชน เพื่อยกระดับประสิทธิภาพการจัดการโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทานอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม โดยเฉพาะการสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนขนาดเล็กที่มีข้อจำกัดด้านทรัพยากรและความสามารถในการพัฒนาระบบการจัดการ

ข้อจำกัดของงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีข้อจำกัดที่ควรพิจารณาในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้และพัฒนาในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ขอบเขตการศึกษาจำกัดเฉพาะกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าไหมในอำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งอาจมีบริบทเฉพาะที่แตกต่างจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่อื่นหรือผลิตภัณฑ์ประเภทอื่น การนำผลไปประยุกต์ใช้จึงควรพิจารณาความแตกต่างของบริบทพื้นที่ด้วย

2. การเก็บข้อมูลใช้แบบสอบถามที่เป็นการรายงานตนเอง (Self-report) ซึ่งอาจมีข้อจำกัดในการสะท้อนสภาพความเป็นจริงทั้งหมด การวิจัยในอนาคตอาจเพิ่มการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึกหรือการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมมากขึ้น

3. การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ณ ช่วงเวลาหนึ่ง (Cross-sectional study) ซึ่งอาจไม่สามารถสะท้อนการเปลี่ยนแปลงในระยะยาวได้ การวิจัยในอนาคตอาจพิจารณาการศึกษาระยะยาว (Longitudinal study) เพื่อติดตามการเปลี่ยนแปลงของการจัดการโลจิสติกส์และผลกระทบต่อความยั่งยืนในระยะยาว

4. แม้การศึกษาพบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษา แต่ไม่สามารถยืนยันความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (Causality) ได้อย่างชัดเจน การวิจัยในอนาคตอาจพิจารณาใช้การวิจัยเชิงทดลองหรือกึ่งทดลองเพื่อยืนยันความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างการจัดการโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทานกับประสิทธิภาพการดำเนินงานและความยั่งยืน

5. การศึกษานี้เน้นศึกษาเฉพาะปัจจัยภายในที่เกี่ยวข้องกับการจัดการโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทาน แต่ยังไม่ได้ศึกษาปัจจัยภายนอก เช่น นโยบายภาครัฐ แนวโน้มตลาด การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี และสภาวะการแข่งขัน ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานและความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชน การวิจัยในอนาคตควรศึกษาปัจจัยภายนอกเหล่านี้เพิ่มเติม

สรุป (Conclusion)

การวิจัยการจัดการโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทานอย่างยั่งยืนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าไหม อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ มีข้อค้นพบสำคัญดังนี้

สภาพปัจจุบันของการจัดการโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านการจัดหามีค่าเฉลี่ยสูงสุด สะท้อนถึงความสำคัญของการจัดการวัตถุดิบที่มีต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

องค์ประกอบของ SCOR Model มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงกับประสิทธิภาพการดำเนินงาน โดยด้านการจัดหามีความสัมพันธ์สูงสุด แสดงให้เห็นว่าการบริหารจัดการวัตถุดิบมีผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพการดำเนินงาน

ด้านความยั่งยืน พบว่าการส่งมอบมีความสัมพันธ์สูงสุด ชี้ให้เห็นความสำคัญของการส่งมอบคุณค่าที่ยั่งยืนให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รองลงมาคือด้านการผลิต และการวางแผน

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าขนาดของวิสาหกิจชุมชนที่แตกต่างกันส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทาน สะท้อนให้เห็นความจำเป็นในการพัฒนานโยบายสนับสนุนที่เหมาะสมกับขนาดขององค์กร

ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า SCOR Model สามารถประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพในการพัฒนาการจัดการโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทานของวิสาหกิจชุมชนผ้าไหม โดยต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาทั้งด้านการจัดหา การผลิต และการส่งมอบอย่างบูรณาการ เพื่อยกระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานและสร้างความยั่งยืนให้กับชุมชน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยนำไปสู่ข้อเสนอแนะใน 3 ระดับ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย มุ่งเน้นให้หน่วยงานภาครัฐสนับสนุนการพัฒนากระบวนการจัดการโลจิสติกส์แบบครบวงจร โดยเฉพาะการจัดหาวัตถุดิบและควบคุมคุณภาพซึ่งเป็นจุดสำคัญของห่วงโซ่อุปทาน การกำหนดมาตรฐานเฉพาะสำหรับวิสาหกิจชุมชนผ้าไหมจะช่วยยกระดับคุณภาพการผลิตและบริการให้เป็นที่ยอมรับในวงกว้าง นอกจากนี้ ควรส่งเสริมการสร้างเครือข่ายระหว่างกลุ่มเพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองและแลกเปลี่ยนทรัพยากรในการดำเนินงาน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ เน้นการพัฒนากระบวนการจัดการภายในองค์กร โดยปรับปรุงระบบการจัดการวัตถุดิบและสินค้าคงคลังให้มีประสิทธิภาพ ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเพิ่มความแม่นยำและประสิทธิภาพการดำเนินงาน พร้อมทั้งพัฒนาทักษะและความรู้ด้านการจัดการโลจิสติกส์ให้กับบุคลากรอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถปรับตัวรับการเปลี่ยนแปลงและแข่งขันได้ในระยะยาว

แนวทางการวิจัยในอนาคต มุ่งต่อยอดองค์ความรู้ผ่านการศึกษายิงความสำเร็จและอุปสรรคในการจัดการโลจิสติกส์ การพัฒนาระบบการจัดการสินค้าคงคลังที่เหมาะสม การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล การเปรียบเทียบรูปแบบการจัดการระหว่างพื้นที่ และการพัฒนาตัวชี้วัดประสิทธิภาพที่สอดคล้องกับบริบทของวิสาหกิจชุมชน เพื่อสร้างองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนผ้าไหมอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะทั้งสามระดับนี้มีความเชื่อมโยงและสนับสนุนซึ่งกันและกัน โดยนโยบายจากภาครัฐจะเป็นแรงขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาในระดับปฏิบัติ ขณะที่การวิจัยจะช่วยสร้างองค์ความรู้เพื่อพัฒนานโยบายและแนวทางปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนผ้าไหมในระยะยาว

องค์ความรู้

องค์ความรู้สำคัญจากการวิจัยนี้แสดงให้เห็นประสิทธิผลของ SCOR Model ในการจัดการโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทานของวิสาหกิจชุมชนผ้าไหม โดยพบว่าการจัดหามีความสัมพันธ์สูงที่สุดกับประสิทธิภาพการดำเนินงาน ขณะที่การส่งมอบสัมพันธ์สูงที่สุดกับความยั่งยืน และทุกองค์ประกอบมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง นอกจากนี้ ขนาดขององค์กรมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดการ โดยวิสาหกิจชุมชนที่มีขนาดแตกต่างกันมีความพร้อมด้านทรัพยากรและระบบที่แตกต่างกัน จึงต้องการนโยบายสนับสนุนที่เหมาะสมกับแต่ละขนาด การพัฒนาที่ยั่งยืนต้องอาศัยการบูรณาการการจัดการตลอดห่วงโซ่อุปทาน รักษาสมดุลระหว่างประสิทธิภาพและการอนุรักษ์ภูมิปัญญา พร้อมทั้งมุ่งเน้นการสร้างคุณค่าให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย องค์ความรู้นี้สามารถประยุกต์ใช้กับวิสาหกิจชุมชนอื่น โดยปรับให้เหมาะสมกับบริบทและทรัพยากร ควบคู่กับการรักษาสมดุลระหว่างการพัฒนาเชิงพาณิชย์และการอนุรักษ์วัฒนธรรม

เอกสารอ้างอิง (References)

- ณัฐปภัสร ฤทธิ์วัฒนาณิช, ยุทธนา คล้ายอยู่ และสุรัชญา เมฆขลา. (2565). แนวทางการจัดการโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอและแปรรูปเสื้อกบฏบ้านโนนสะอาดจังหวัดขอนแก่น. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาพุทธศาสนา*, 7(7), 425-440.
- วิโรจน์ เจษฎาลักษณ์, สุตพร ฤทธลบุตร, และธีรวัฒน์ จันทิก. (2565). การจัดการโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทานของวิสาหกิจชุมชนในประเทศไทย. *วารสารบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*, 44(171), 1-22.
- สมพงษ์ อัครวิธิปัตติ, วิชัย รุ่งเรืองอนันต์, และพิภพ ลลิตาภรณ์. (2564). การพัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในประเทศไทย. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี*, 15(2), 89-101.
- สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ. (2566). *แนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอไทยอย่างยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ.
- สุภาวดี ขุนทองจันทร์. (2565). การจัดการวิสาหกิจชุมชนในยุคดิจิทัล. *วารสารการจัดการสมัยใหม่*, 20(1), 1-12.

- Becker, J. (2023). *Supply Chain Operations Reference Model: A Comprehensive Guide to SCOR Model Implementation* (5th ed.). New York: Springer.
- Best, J. W. (1977). *Research in education* (3rd ed.). New Jersey: Prentice Hall.
- Boongun, N., Muangwai, A., Thuraphaeng, C., & Amdee, N. (2021). Supply chains of handwoven silk production in Ban Khwao District, Chaiyaphum Province, during the COVID-19 outbreak. In *Proceedings of RSU International Research Conference 2021* (pp. 207–215). Rangsit University.
- Carter, C. R., & Rogers, D. S. (2023). A Framework of Sustainable Supply Chain Management: Moving Toward New Theory. *International Journal of Physical Distribution & Logistics Management*, 38(5), 360-387.
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences* (2nd ed.). New York: Lawrence Erlbaum Associates.
- Cronbach, L. J. (1970). *Essentials of psychological testing* (3rd ed.). New York: Harper & Row.
- Elkington, J. (1997). *Cannibals with Forks: The Triple Bottom Line of 21st Century Business*. Oxford: Capstone.
- Fisher, R. A. (1925). *Statistical methods for research workers*. Edinburgh: Oliver & Boyd.
- Gunasekaran, A., Papadopoulos, T., & Dubey, R. (2020). Performance measures for sustainable supply chain management. *International Journal of Production Economics*, 195(10), 43-55.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2019). *Multivariate data analysis* (8th ed.). London: Cengage Learning.
- Kumar, R., Singh, A., & Kumar, S. (2023). Implementation of SCOR model in traditional textile industries: A case study approach. *Journal of Operations Management Research*, 15(2), 145-162.
- Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. *Dutch Journal of Educational Research*, 2(1), 49-60.
- Supply Chain Council. (2012). *Supply chain operations reference model: SCOR version 11.0*. Supply Chain Council.
- Sustainable Supply Chain Foundation. (2023). Green SCOR: Environmental and Social Standards Integration in Supply Chain Operations. *Journal of Cleaner Production*, 45(2), 89-102.
- Thaisamak, S., & Maneerattanarungrot, C. (2023). The influence of supply chain integration on the sustainable performance of handwoven silk entrepreneurs. *Journal of Business Administration*, 12(2), 31-47.
- United Nations. (2023). *Sustainable Development Goals report 2023*.
<https://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-development-goals/>
- Wang, L., & Liu, X. (2022). Adapting SCOR model for community enterprises: Balancing efficiency and cultural preservation. *International Journal of Supply Chain Management*, 11(3), 78-92.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed.). New York: Harper & Row.
- Zhou, H., Zhang, W., & Chen, J. (2021). SCOR model application in SMEs: A systematic review and performance analysis. *Supply Chain Forum: An International Journal*, 22(1), 23-41.